

PRIOPĆENJE ZA MEDIJE

Petra Buljević Zdjelarević / Ured za odnose s javnošću
Institut Ruđer Bošković / +385 99 267 9514 / @buljevic@irb.hr

Novi pristup u povećanju učinkovitosti ekoloških istraživanja

Ovakav pristup osigurava maksimalnu iskorištenost financijskih sredstava za istraživanje i poboljšava kvalitetu ekoloških istraživanja.

ZAGREB, 9. 7. 2024. – Kako povećati učinkovitost, kvalitetu i utjecaj znanstvenih istraživanja? Znanstvenici s Instituta Ruđer Bošković (IRB) u suradnji s kolegama sa Sveučilišta Bond i Sveučilišta New South Wales pokazali su da je registracija istraživačkih planova prije početka samog istraživanja bitan faktor koji povećava transparentnost i pouzdanost istraživanja. Nažalost, registracija je u većini znanstvenih grana rijetka. U novom radu, koji je objavljen u znanstvenom časopisu [Nature Ecology & Evolution](#), istraživački tim opisao je kako promovirati i realizirati ovu bitnu praksu.

Što je točno registracija? Za učinkovita znanstvena istraživanja ključno je napraviti, a kasnije i provesti, rigorozan plan istraživanja. Takav plan jasno definira hipoteze, pitanja i ciljeve, te načine prikupljanja i obrade podataka, čime smanjuje pristranost te **osigurava statističku valjanost i znanstvenu vrijednost rezultata**. Takav plan će idealno biti pregledan od strane nekoliko drugih eksperata, i po potrebi revidiran, čime se istraživanje poboljšava, optimizira se korištenje resursa, te omogućuje procjena izvedivosti i etičnosti istraživanja.

Dijeljenjem plana istraživanja istraživači mogu dobiti vrijedne povratne informacije i osigurati da su njihova istraživanja **dizajnirana robusno i etično**. Stoga, ne čudi da je kod **kliničkih istraživanja registracija uvjet financiranja**. No, to nije tako u mnogim granama znanosti.

Prva autorica na radu, **Marija Purgar**, doktorandica u Laboratoriju za informatiku i modeliranje okoliša na IRB-u, objašnjava: "Registracija nam omogućuje da rano uočimo potencijalne probleme u dizajnu studija, čime naše istraživanje postaje pouzdanije i učinkovitije u odgovoru na hitne okolišne izazove."

Naime, kada znanstvenici registriraju svoje planove, drugi istraživači ih mogu pregledati i predložiti poboljšanja prije skupljanja i analize podataka. Ovaj proces pomaže u ranom otkrivanju potencijalnih problema, čineći istraživanje pouzdanijim. Štoviše, pridržavanjem jasnog, javno podijeljenog plana, istraživači mogu izbjeći ponavljanje nekih već izvedenih istraživanja ili mogu izbjeći neke uobičajene pogreške, tako štedeći vrijeme i resurse te maksimizirajući učinak istraživanja.

Bolja kvaliteta istraživanja s manje pogrešaka i izgubljenih podataka dovodi do brzih, točnijih i preciznijih rezultata, korisnih u rješavanju stvarnih problema, bilo da se radi o poboljšanju zdravlja, zaštiti okoliša ili politikama. Oslanjajući se na uspješne prakse registracije istraživanja koje se primjenjuju u području medicine, autori ove studije zagovaraju koordinirani napor za integraciju metode registracije i u ekološka istraživanja.

Trenutno se procjenjuje da **82 – 89% ekoloških istraživanja i 85% medicinskih istraživanja ima ograničenu ili nikakvu vrijednost** za krajnje korisnike zbog raznih neučinkovitosti. Studija tvrdi, a bazirano na saznanjima iz medicine i psihologije, da registracija i registrirani izvještaji mogu značajno poboljšati kvalitetu i utjecaj ekoloških istraživanja.

Međutim, uspostavljanje registracije kao uobičajene prakse neće se dogoditi preko noći. Istraživački tim, stoga, poziva agencije za financiranje istraživanja, izdavače i istraživačke institucije da aktivno podrže i potaknu znanstvenike na registraciju njihovih istraživanja.

Kako bi to olakšali, u radu su opisali **ključne korake za dizajniranje učinkovitog sustava registracije** prilagođenog ekologiji i naglasili potrebu za daljnjim istraživanjem kako bi još bolje razumjeli i prevladali prepreke registraciji u ovom polju.

Istraživači također predlažu kratkoročne i dugoročne akcije za promicanje registracije. To uključuje edukaciju istraživača o prednostima registracije i razvoj jednostavnih sustava registracije. Osim toga, naglašavaju važnost održavanja drugih praksi **otvorene znanosti** kako bi se dodatno poboljšala kvaliteta istraživanja.

Zašto su rezultati ovog istraživanja važni za društvo i javnost? "Ovakvim pristupom osiguravamo da se sredstva uložena u financiranje istraživanja maksimalno iskoriste. Dodatno, kvaliteta ekoloških istraživanja izravno utječe na to koliko dobro možemo odgovoriti na hitna okolišna pitanja. Poboljšanjem pouzdanosti i utjecaja istraživanja, možemo razviti bolje strategije za zaštitu našeg planeta, poboljšanje javnog zdravlja i stvaranje održivih rješenja za buduće generacije", ističe dr. sc. **Antica Čulina**, glavna autorica na radu.

Istraživanje je financirano od strane **Hrvatske zaklade za znanost** (HRZZ) kroz projekt br. DOK-2021-02-6688 i projekt EcoOpen br. IP-2022-10-2872.

KONTAKT SUGOVORNIKA NA TEMU:

Za više informacija, molimo kontaktirajte:

dr. sc. **Antica Čulina**, viši znanstveni suradnik

E. Antica.Culina@irb.hr

[Laboratorij za informatiku i modeliranje okoliša](#)

Zavod za istraživanje mora i okoliša

Rad: Purgar, M., Glasziou, P., Klanjscek, T. et al. Supporting study registration to reduce research waste. *Nat Ecol Evol* (2024). <https://doi.org/10.1038/s41559-024-02433-5>

A view-only full-text version of the article is available via the SharedIt link <https://rdcu.be/dJYor> as part of the Springer Nature Content Sharing Initiative.